

NICOLE BOYLE RØDTNES

UNDERVISNINGSMATERIALE

Litteraturguide

ARBEJDSOPGAVER & SPØRGSMÅL
8.-9. KLASSE

GENFÆRD

GENFÆRD

LÆRERVEJLEDNING

Genfærd er en alvorlig roman for unge om mobning og selvmord, og de efterfølgende følelser af skyld, skam og sorg. Det er temaer, som er velkendte i ungdomslitteraturen, men som i Genfærd folder sig ud i en anderledes og nytænkende form og ramme.

Handlingen udspiller sig for en stor del midt i Grønlands storslåede og voldsomme natur og smukke landskaber. En del af historien foregår i byen Ilulissat i Diskobugten, som er et af Grønlands meget populære rejsemål. Ikke mindst grundet området, som er på UNESCOs verdensarvsliste og landskabet, som giver mulighed for at køre på hundeslæde. Alt sammen noget de også oplever i romanen. Flere kendte grønlandske myter og troen på ånder lagt ind i fortællingen. Romanen starter som en realistisk fortælling, der langsomt glider ind i og tager form som en af de myter, der er med i historien - hvilket dog først afsløres på overraskende vis for læseren på de allersidste sider.

Sådan kan du arbejde med undervisningsmaterialet i undervisningen

Genfærd vil være oplagt at læse i forbindelse med emnearbejde omkring mobning, selvmord og sorg. Romanen leverer ingen entydige svar, men hændelser og synspunkter, der giver mulighed for flere tolkninger, - hvilket kan give afsæt for gode diskussioner i klassen og eleverne imellem. Romanen vil også være særdeles oplagt at læse i forbindelse med temaarbejde omkring Grønland både i forhold til klima, natur og de grønlandske myter og historiefortællinger.

Arbejdet med bogen lægger op til gruppearbejde, men den kan også læses med henblik på egen analyse og fortolkning af bogen eller anmeldelse, ligesom der er forskellige skriveøvelser til sidst i materialet.

Når eleverne har læst Genfærd er det målet at de

- kan analysere og beskrive dens hovedpersoner, deres motiver og handlinger
- kan fortolke og diskutere bogens temaer
- har fået en forståelse for det særlige ved Grønlands klima og natur samt Grønlandske myter og historiefortællinger
- har diskuteret bogens temaer omkring mobning, selvmord og sorg
- kan perspektivere bogens temaer til deres eget liv

GENFÆRD

BOGENS START (KAPITEL 1-4)

Læs kapitel 1-4 og svar på følgende spørgsmål (dette kan gøres parvis, gruppevis eller samlet i klassen):

Kapitel 1 (Alene tilbage): • Hvordan har Emilie det? • Hvad ville Emilie og Thorbjørn have gjort sammen, hvis han havde været der? • Hvorfor sidder Emilie alene i flyet?

Kapitel 2 (Amulet mod onde ånder): • Hvilke ting kigger Emilie på i butikken? • Hvad er det, hun er vred over? • Hvorfor vil Emilie ikke snakke med Victor?

Kapitel 3 (Overlevelseshandling): • Hvad er det Emilie og Thorbjørn snakker om, at de skal, når de kommer til Grønland? • Hvor skal klassen overnatte? • Hvad sker der, da de ankommer til skolen?

Kapitel 4 (En gyserhistorie): • Hvorfor kysser Thorbjørn Emilie? • Den grønlandske lærer siger, de har en særlig talemåde. Hvad er det? • Hvad handler gyserhistorien om, som Malik fortæller dem?

Handling

- Hvad sker der i de første kapitler? Sæt nogle ord på stemningen, miljøet og hvilke temaer, der slås an.
- Hvilken situation er hovedpersonen Emilie i og hvad er det for nogle problemstillinger, hun står overfor?

Personerne

- Hvilke personer præsenteres i kapitel 1-4?
- Hvordan er de forskellige personers forhold til hinanden?

Fra kapitel 5 og frem læser alle bogen færdig alene

Når bogen er læst, skal I kigge videre på bogens handling, personer, temaer og komposition. For at kunne gå i dybden med det skal du undervejs i læsningen tage noter. Skriv derfor efter hvert læst kapitel et par stikord som f.eks.:

- Hvad var det mest afgørende i kapitlet? *Brug evt. overskrifterne til at vejlede dig*
- Får man nyt at vide om Emilie eller Thorbjørn i kapitlet?
- Kom der nye personer på banen? Hvem?
- Kom der nye temaer på banen? Hvilke?
- Hvordan sluttede kapitlet?

GENFÆRD

OVERBLIK: HANDLING, PERSONER & KOMPOSITION

Opgaver og spørgsmål - parvis eller i grupper

Handling

- Lav en kort beskrivelse af handlingsforløbet med de vigtigste scener.
- Hvor lang tid strækker historien sig over?
- Hvad er det centrale i historien?

Emilie og Thorbjørn - lav en karakteristik af dem som personer

- Hvordan ser de ud?
- Hvad interesserer de sig for?
- Hvilke karaktertræk viser de via deres tanker, ord og handlinger?

Emilie og Thorbjørns forhold til hinanden

- Hvordan startede deres venskab?
- Hvordan vil du karakterisere deres forhold? Sæt nogle værdiladede ord på.

Omgivelserne

- Beskriv deres familier - hvem består familien af, og hvilket forhold har Emilie og Thorbjørn til deres familier?
- Hvilke andre personer står centralt i historien og hvilken rolle spiller de?

Komposition & fortællere

- Hvordan er historien skruet sammen? I hvilken rækkefølge fortælles tingene, i hvilken tid osv.
- Hvad gør det ved læsningen at historien er bygget op, som den er?

Genre

- Genfærd starter som en realistisk fortælling, men så breder mystikken sig og først til sidst går den overraskende sammenhæng op for læseren. Diskuter hvilken genre Genfærd er.

GENFÆRD

OUTSIDERNE: AT VÆRE ANDERLEDES, BLIVE U DSTØDT & MOBNING

Genfærd fortælles af en jeg-fortæller Emilie, men har på en måde to hovedpersoner, idet historien i tanker og tilbageblik også kredser om hendes afdøde nære ven Thorbjørn. Hans personlighed og deres venskabs særlige karakteristika står centralt i fortællingen sammen med Emilies svære følelser og sorg. Og ikke mindst den tiltagende mobning af Thorbjørn.

Opgaver og spørgsmål - parvis eller i grupper

- Beskriv Emilie og Thorbjørns forhold. Hvad er der særligt ved deres venskab?
- Hvilke ritualer har de sammen?
- Hvordan er Emilies rolle i klassen og hvordan var Thorbjørns?
- Hvordan og hvorfor er Emilie og Thorbjørn blevet outsiders i klassen?
- Hvilke særlige interesser har Thorbjørn, som ikke er helt almindelige?
- Hvordan bliver Thorbjørn mobbet? Lav en liste over de hændelser der er, som I vil definere som mobning.
- Hvorfor tror I, at Anders og Jon mobber Thorbjørn?
- Hvilke rygter går der om Thorbjørn i klassen?
- Hvordan er de opstået?
- Hvordan forholder Emilie sig til rygterne?

I kapitel 8 (Mellem himmel og jord) sammenligner Emilie slædehundredes adfærd med klassens (s. 75). At der er en leder, som alle andre bare følger efter.

- Hvad synes I om denne sammenligning?
- Hvordan fungerer sådan en adfærd i forhold til mobning?

Gå på nettet og undersøg

- Hvad indeholder en mobbepolitik?
 - Hvilke nyere kampagner har der været om mobning og hvad har de har fokuseret på?
- Husk at notere ned, hvilke søgeord I bruger. Noter hvor I finder jeres oplysninger, altså på hvilke hjemmesider. Husk at tænke over om kilden, altså dem der står bag hjemmesiden, er troværdige.*

Gå sammen i grupper og lav en liste med andre bøger I har læst eller kender, som handler om mobning.

- Er der nogen fællestræk med mobningen i Genfærd? Hvilke?

HVAD SYNES DU?

- Hvilken mobning er den værste i bogen?
- Har du selv oplevet at blive mobbet? Med hvad og hvorfor?

GENFÆRD

SELVMORD: SKYLD, SKAM & SORG

I Genfærd indgår selvmord både i handlingen, men også i fortællingen om Kællingekløften og Fjeldgængerens. Selvmordene i handlingen afstedkommer følelser af skyld og sorg. Sammen med spørgsmålene og tanker om, hvorfor det skete og om nogen kunne have gjort noget, for at forhindre det.

Opgaver og spørgsmål - parvis eller i grupper

- Hvordan reagerer Emilie på Thorbjørns død?
- Hvilke følelser har hun og hvilke tanker gør hun sig om ham efterfølgende?

I kapitel 13 (Din skyld) går Emilie udenfor i vrede. Jon kommer derefter ud for at sige undskyld.

- Hvordan reagerer Emilie på Jons undskyldning? Forstår I hendes reaktion? Uddyb.
- Hvilken effekt får hendes reaktion?

I kapitel 23 (Spøgelser) tænker Emilie tilbage på, at hun løj overfor politiet, da de spurgte hende, om hun havde set Thorbjørn den dag, han døde.

- Hvorfor tror I Emilie lyver?
- Hvad skete der mellem dem den dag?

Diskuter de mange forskellige følelser af skyld, som Emilie slås med i forhold til de tre selvmord

- Hvilke følelser af skyld har hun i forhold til Thorbjørns død?
- Hvordan har Emilie det, da Jon har hængt sig i kapitel 16 (Jon)?
- Hvordan er Emilies følelser af skyld anderledes, da Anders også har hængt sig i kapitel 21 (Tupilak)?

I kapitel 12 (Selvmord) på s. 103 kommer der forskellige meninger og holdninger frem, ikke kun til hvorfor Thorbjørn begik selvmord, men også selvmord mere generelt:

- "Jeg synes, det er egoistisk. Tænk på de efterladte" (Amanda)
- "Man kan jo ikke gøre for det. Man er syg, hvis man gør sådan noget." (Lea)
- "Det er sgu da jer, der skubbede ham derud." (Emilie)
- "Han var en giga freak. Det var sgu bare et spørgsmål om tid, før det slog klik for ham." (Jon)

Diskuter de forskellige synspunkter, som personerne fremlægger - også i forhold til, i hvilket omfang man kan placere "skyld" ved selvmord.

Romanen giver ikke noget svar på, om Thorbjørns død skyldtes selvmord eller om det var en ulykke.

- Hvilke hændelser er der lige inden hans selvmord, som kunne have været medvirkende til det?
- Synes I, nogen kunne have forhindre det? Hvem og hvordan?

GENFÆRD

GRØNLAND – VILD NATUR, HISTORIEFORTÆLLINGER, MYTER & ÅNDER

Historien i Genfærd er henlagt til Grønlands storslåede og voldsomme natur. De oplever de smukke landskaber, dyreliv og myter, som bl.a. kommer ind på selvmord, ånder og hævn. I en scene begiver Emilie sig i vrede ud i den barske natur på egen hånd, hvilket får fatale konsekvenser. Naturens omskiftelighed er et livsvilkår i Grønland og noget man hurtigt lærer, at man skal have stor respekt for.

Opgaver og spørgsmål - parvis eller i grupper

- Hvilke oplevelser har de i naturen og hvilken viden får de om, hvordan de skal gebærde sig i den?
- Hvilke oplevelser har de med dyrelivet og hvilken viden får de om det?
- Slædehundene er ikke ligesom almindelige hunde. Beskriv det særlige ved dem, ud fra den viden I har fået i romanen.
- Hvad er det særlige ved Nakkaavik, også kendt som Kællingekløften?

Myter og ånder

- Hvad er en tupilak og hvad bruger man den til?
- Hvad er en qivittoq, som kaldes fjeldgænger på dansk?
- Beskriv hvordan Emilies skæbne lægger sig op ad historien om fjeldgængereren, som hun selv tænker på til sidst i kapitel 25 (Give slip).

Gå på nettet og undersøg

- Find alle de oplysninger I kan om byen Ilulissat, som de besøger. • Hvor mange mennesker bor der i Ilulissat? • Hvad er gennemsnitstemperaturen i januar? • Hvad er de populæreste ting at opleve i Ilulissat? • Hvornår er højsæsonen i Ilulissat?
- I kapitel 10 (Vandretur) er klassen på vandretur til et område, som er på UNESCO's verdensarvsliste. • Hvad er UNESCO's verdensarvsliste? • Hvad er det for et specifikt område i Ilulissat, som er på listen?
- Hvor meget fylder troen på ånder og spøgelse i Grønland i dag?

Husk at notere ned, hvilke søgeord I bruger. Noter hvor I finder jeres oplysninger, altså på hvilke hjemmesider. Husk at tænke over om kilden, altså dem der står bag hjemmesiden, er troværdige.

HVAD SYNES DU?

- Hvilken ny viden har du fået om Grønland, efter du har læst bogen?
- Har du selv besøgt Grønland? Kunne du tænke dig det? Hvorfor / hvorfor ikke?
- Tror du selv på ånder og spøgelse?

GENFÆRD

FÆLLES DISKUSSION & DIN MENING

Diskuter i klassen

Personerne

- Hvilke tanker gør Emilie sig om Thorbjørn i forhold til Grønland?
- Hvad tror I er grunden til, at Emilie ikke vil være kæreste med Thorbjørn?

Mobning / at være anderledes

- Hvorfor tror I Thorbjørn fik den rolle i klassen, som han havde?
- Er der plads til at være anderledes i jeres klasse?
- Snakker I om mobning i klassen?
- Har I en mobbepolitik i klassen / på skolen? Hvis ja, er det én, I praktiserer?
- Hvilke fordele er der ved at have en mobbepolitik?

Selv mord

- Tror I Thorbjørn begik selvmord eller var det en ulykke?
- Kunne det være undgået? Hvordan?

Sorg

- Hvorfor tror I, at reaktionerne er så forskellige i klassen da Jon har hængt sig, i forhold til Thorbjørns død?
- Hvorfor tror I Emilie reagerer så kraftigt på, at de andres reaktion er så forskellige på Jons og Thorbjørns selvmord?

Grønlands historiefortællinger og myter

- Hvordan kan man bruge historierne i dag - kan I lære noget af dem?
- Hvad synes I om slutningen? Kom den bag på jer?
- Hvordan tolker I slutningen?

HVAD SYNES DU?

- Hvem havde du mest sympati med i historien? Og hvorfor?
- Hvilke scener i bogen gjorde særligt indtryk på dig? Og hvorfor?
- Hvilke scener i bogen var de mest spændende?
- Hvad var det mest spændende ved hele bogen?

GENFÆRD

SKRIVEØVELSER

HVAD SYNES DU?

Skriv din egen anmeldelse af Genfærd. Forestil dig f.eks. det er til en avis. Husk af få følgende med:

- Hvem er hovedpersonerne og hvad er der på spil?
- Hvilke vigtige temaer og spørgsmål rejser bogen?
- Hvad synes du selv om bogen og hvorfor? Synes du, andre skal læse den? Hvorfor / hvorfor ikke?

Skriveøvelser fra scener i Genfærd

- Tag udgangspunkt i kapitel 8 (Mellem himmel og jord). Omskriv scenen og lad i stedet Emilie komme i slæde med Victor og skriv, hvad der så sker.
- Tag udgangspunkt i kapitel 12 (Selvmord), men lad dem i stedet snakke om Thorbjørns selvmord med større empati og i et forsøg på at finde ud af, hvad der virkelig skete og hvorfor.
- Tag udgangspunkt i kapitel 13 (Din skyld). Omskriv scenen med Jon som jeg-fortæller. Hvad siger, tænker og føler han?

Skriveøvelser - hvad nu hvis ... ?

- ... Thorbjørn stadig var i live og var kommet med på turen. Skriv en scene, hvor Emilie og Thorbjørn er sammen i Ilulissat. Hvor de enten kører på hundeslæde sammen eller ser isbjerge. Beskriv hvordan de oplever det hele sammen. Hvad snakker de om? Hvad er de optaget af?
- ... Emilie alligevel gerne ville være kæreste med Thorbjørn? Skriv en ny scene, hvor de står ved hinanden og hvor de snakker sammen i klassen. Lad dem være ligeglade med, hvad de andre i klassen tænker og synes om dem.
- ... Du selv skulle skrive en historie, der foregår i Grønland. Hvor skulle den foregå? Hvad skulle den handle om? Hvem og hvordan er din hovedperson?
 - Skriv en scene med din hovedperson som jeg-fortæller, hvori der indgår noget, som er karakteristisk for Grønland - enten naturen, klimaet, dyrelivet, talemåder, skikke, tro eller myter.